

Naročnina za Jugoslavijo:
celoletno 180 din (za ino-
zemstvo: 210 din), za 1/2 leta
90 din, za 1/4 leta 45 din,
mesečno 15 din. Tedenska
izdaja za celo leto 60 din.
Plača in toži se v Ljubljani.

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana,
Gregorčičeva ulica 23. Tel.
25-52. Uprava: Gregor-
čičeva ul. 27. Tel. 47-61.
Rokopisov ne vračamo. —
Račun pri poštni hranil-
nici v Ljubljani št. 11.953.

Izhaja vsak ponedeljek,
sredo in petek

Ljubljana, sreda 8. maja 1940

Cena posamezni številki din 1.50

Organizacija zasebne iniciative

Niti države z najbolj ekspektivno upravo ne morejo pogrešati v času velikih napetosti, zlasti pa vse v vojnih časih, podpore in sodelovanja zasebne iniciative. Kajti tudi najbolj popoln in najbolj obsežen državni aparat ne more poseči v vse panoge gospodarskega, kulturnega in socialnega življenja. Le s pomočjo zasebne iniciative se more državna volja v resnici v vsem narodu polno uveljaviti.

Zato tudi vidimo, da državne oblasti v vseh državah apelirajo na zasebno iniciativo, da jim pomaga, zato si povsod prizadevajo, da pritegnejo zasebno iniciativo k sodelovanju. Celotno v državah, kjer je državni oblasti ob strani enotna državna stranka, se polaga na sodelovanje zasebne iniciative največja važnost.

To pa je tudi naravno. Kajti zasebna iniciativa je vedno neprijetno bolj impulzivna kot tudi najpopolnejša državna uprava. Zasebna iniciativa vidi takoj, kje je treba zgrabiti za delo, zasebna iniciativa vidi vse napake in vse pomanjkljivosti, ki se pojavljajo kjer koli in ve tudi za pota in načine, kako se morejo te napake najhitreje in najbolje odpraviti. Javna uprava, ki se more opreti na zasebno iniciativo in ki njeno pomoč tudi izkorišča, skoraj ne more slabo delati, ker ji daje zasebna iniciativa tako dobre nasvete, da so napačni zaključki skoraj nemogoči. Javna uprava ima torej od zasebne iniciative tako velike koristi, da se more reči, da je že naravnost slabo izpričevalo za javno upravo, če se pomoči zasebne iniciative ne poslužuje v čim večji meri.

Kljub tej očitni koristnosti zasebne iniciative, pa se pri nas ne more trditi, da bi se ta kaj prida upoštevala. Saj doživljamo celo to, da se izdajajo važni v gospodarsko življenje globoko segajoči predpisi, ne da bi se prej prizadele gospodarske organizacije zaslislale. Pri nas se mora zato zasebna iniciativa uveljavljati sama, dostikrat pa mora pregovarjati tudi silne ovire, da si sploh pribori možnost, da more pomagati.

Potrebno je zato, da se zasebna iniciativa organizira, da se bo mogla bolje uveljaviti. Kajti vedno bolj postaja jasno, da bomo mogli prebroditi sedanje težave le, če se bomo čim bolj organizirali in se bo doseglo harmonično sodelovanje javne uprave z zasebno iniciativo. Razmere postajajo vedno težje in vsako napačno poseganje v gospodarsko življenje povzroča vedno bolj škodljive posledice. Napake, ki so v dobri konjunkturi dobile pomenile le malo škodo, morejo danes škodovati že usodno. Zaradi napetih razmer se posledice vsake napake v javni upravi potenceirajo večkratno.

Pravilno bi seveda bilo, da bi javna uprava sama delala na to, da se zasebna iniciativa organizira. Ker pa na to ni računati, si mora zasebna iniciativa pomagati sama. In mora si tudi pomagati. Ker postajajo nabave surovin vedno težje, je potrebno, da se posamezne stroke združijo in da kolektivno naročajo potrebne surovine. Ravno tako bi večje sodelovanje vseh izvoznikov znatno olajšalo pogoje za naš izvoz. Kreditna vprašanja,

črna vprašanja, vprašanje državnih dobav, oživiljenje gradbene delavnosti, vsa ta vprašanja bi se mogla znatno lažje in hitreje rešiti, če bi bila zasebna iniciativa organizirana. Kar pa je še posebno važno, je to, da bi organizirana zasebna iniciativa tudi mnogo bolj učinkovito uveljavila svojo voljo v javnem življenju. Sedaj, ko se pre-

ureja notranja ureditev Jugoslavije, je to še zlasti potrebno, ker kar nenadoma se more pripetiti, da zrastejo kje novi carinski zidovi. Nekaj takšnih poskusov je tudi v resnici že bilo.

Kdo naj da podmet za organizacijo zasebne iniciative? Tudi to vprašanje ni težko rešljivo. Gospodarske organizacije, ki združujejo

podjetja ene stroke, imajo zadosti avtoritete, da dosežejo najprej organizacijo zasebne iniciative v svoji stroki, nato pa tudi z drugimi strokami.

Organizacija zasebne iniciative je neobhodno potrebna in brez nje ne bomo mogli rešiti problemov, ki jih postavlja pred nas sedanja napeta doba.

družabni in gospodarski strukturi, kakor smo to rekli že prej.

Če je Rusija protikapitalistična država po svoji ureditvi in po svojih političnih stremeljenjih, smo mi nekapitalistična in kmetska država po svoji gospodarski strukturi. Mi nimamo velikih kapitalov. Največji kapitali so v državnih rokah kakor: železnice, pošte, brzojavi, telefoni, tovarne municije, rudniki itd. Danes se postavlja vprašanje mednarodnega sodelovanja, ne pa propagande. Pri nas se zelo pogosto mešati dve stvari: komunistična internacionala (komintern) in sovjeti. Komunistična internacionala je ustanovljena od komunističnih strank vsega sveta. Ta je v resnici mednarodna propagandna organizacija. Toda sovjeti se ne bavijo z mednarodno komunistično propagando. Oni vodijo rusko državno politiko. Evropske države so davno prenehale mešati se v ruske notranje razmere in s pravico zahtevajo, da se tudi Rusija ne meša v njih notranje zadeve. In Rusija se tudi ne meša, kakor se to najbolj vidi pri njenih sosedih. Zato pretiravajo vsi, ki se boje ruske propagande. Komunisti, ki so postali to iz knjig, niso nevarni. Bolje bi bilo, da bi pazili na to, da ne bi sami sodelovali pri propagandi s svojo nemarnostjo in s svojim slabim postopanjem.

Naši odnošaji s Sovjeti Razlogi našega zbližanja z Rusijo

Pod tem naslovom piše »Trgovinski glasnik«, zakaj treba čim prej urediti odnošaje z Rusijo.

Malo je vodilnih političnih ljudi v naši državi, ki se ne bi v zadnjih dvajsetih letih izjavili za čim hitrejšo ureditev odnošajev s sovjeti. Res je, da je bilo nekaj tudi takšnih, ki so dosledno bili proti tem zvezam. Ti so proti njim še danes.

Večina naših ljudi, ki so za Rusijo, ločijo stranke v Rusiji od same Rusije in samo zanjo imajo svoja tradicionalna čustva. Zakaj delajo to naše široke ljudske množice? To delajo zato, ker je nemogoče iztrgati iz narodnega prepričanja, da bi največja slovanska država, velika evropska sila, zaščitnica srbskega naroda prenehala biti prijatelj Srbov, Hrvatov in Slovencev in da bi postala neprijatelj njih države Jugoslavije. Res je sicer to, da je delavski razred, ki je na vladi v Rusiji, nasprotnik svetovnega kapitala. Ali pa smo mi v Jugoslaviji zastopniki tega svetovnega kapitala, da bi se na nas izlilo sovraštvo ruskega delavskega razreda?

Tri vrste močnih in prepričujočih razlogov je za naše čim ožje zveze s Sovjetsko Rusijo, samo en razlog pa govori proti, a še ta nima stvarne vrednosti. Nasprotno! Prvi in sedaj najvažnejši razlog za čim bolj urejene in čim tesnejše zveze so naši gospodarski interesi. Rusija je danes najbolj ugoden prodajalec petroleja, bencina in drugih oljnatih derivatov ter bombaža. Ni treba posebej poudarjati, kaj pomenijo za državo, kakršna je naša, petrolej, bencin in bombaž. Te predmete je treba plačevati vedno z devizami. Ti predmeti se nadalje danes ne morejo dobiti v zadostni količini na drugih trgih. Rusija pa nas more oskrbovati tudi na poček, kakor oskrbuje Bolgarsko z nekaterimi predmeti. Poleg tega pa dobavlja ceneje, kakor pa smo dobivali te predmete od svojih dosedanjih dobaviteljev. S svoje strani pa moremo dati Rusiji konservirano sadje, zgodnje sadje, povrtnino, mesne izdelke itd. Rusiji se je posrečilo, da je v svojih južnih krajih vzgojila boljši bombaž kakor je egiptski, in boljši, kakor se dobiva celo iz Galvestona. Nam so potrebne za našo tekstilno industrijo velike količine bombaža, ki ga moremo dobiti iz Sovjetske Rusije po mnogo bolj ugodnih pogojih kakor iz drugih dežel.

Danes še ne vemo, kaj bi vse mogli uvoziti iz Rusije, ker dosej v tej smeri nismo nič delali. Ne bo pa težko to dognati naši trgovinski delegaciji, ker vodijo sovjeti natančne statistike o predmetih, cenah in potrošnji. Šele po natančnem pregledu ruskega trga, cen, plačilnih pogojev itd., bomo videli, kaj vse moremo uvoziti iz Rusije. Razmere so se zelo spre-

menile pri nas in v Rusiji. Na podlagi starih statistik predvojne Srbije in predvojne Rusije se naravno ne bi moglo nič pozitivnega dognati.

Drugi razlog pa bi bil kulturni, splošno slovanski. Zadnji dve desetletji so bili ti interesi pretrgani. Za neki čas je skoraj izgledalo, da je Rusija postala potuhnjena Azija, zapadni Slovani pa katoliki romansko-germanske orientacije. Srbi in Bolgari so izgledali, kakor da jim slovanska misel nikdar ni bila pri srcu. Danes je zaradi sprememb v Evropi prišel na dnevni red občni kulturni interes slovanstva. Ta interes je posebno pomemben za manjše slovanske skupine. Tudi književniški, znanstveni in umetniški interesi Slovanov trpe zaradi te pretrganosti zvez.

Tretji je politični razlog. Rusija je velika evropska in azijska sila. Ona je vsak dan relativno vedno močnejša, v kolikor so njeni rivali v Evropi in izven nje slabši, ker trošijo svoje sile v vojni, v katero so zapleteni. Rusija ne more imeti interesa na tem niti da se balkanski Slovani germanizirajo niti da se romanizirajo. To ne more biti stremenje niti najnižjega komunističnega duha. Stanje, kakršno je danes na Balkanu, ne konvenira samo našim, temveč tudi interesom Rusije in njeni varnosti.

Interesi mednarodne varnosti Jugoslavije in Rusije se skladajo. Ne bi hoteli ugihati, toda iz dogodkov nastalih sprememb bi se moglo sklepati, da sovjetske poteze ne bi bile storjene tako, kakor so bile potegnjene, če bi bila Jugoslavija v ožjih zvezah z Rusijo. Če bi še nadalje ostali tako oddaljeni kakor dosedaj, kdo ve, kam bi še odvedli dogodki nas in Rusijo!

Razmerje sil v Evropi je danes takšno, da veljajo sporazumi samo z velikimi in močnimi državami. Za nas je to sedaj tem bolj važno, ker vpostavitve rednih odnošajev z Rusijo ne povzroča naši državi nikakih težkoč v ožjih zvezah do njenih direktnih sosed: Nemčije in Italije. Rusija je danes ena največjih producentov najbolj modernega in najboljšega vojnega orožja, kar ni brez važnosti za nas. Narodi morajo danes žal bolj misliti na svojo sodobno oborožitev kakor pa na moderno, agrarno in industrijsko proizvodnjo.

Za sedaj bi bilo prezgodaj pretresati bodoče odnošaje med Jugoslavijo in Sovjetsko Rusijo, ker ti ne zavise samo od nje in nas, temveč tudi od gotovih drugih elementov v mednarodnih odnošajih. Vendar pa vsi navedeni razlogi govorijo za čim hitrejšo vpostavitve rednih odnošajev s Sovjetsko Rusijo.

Ostaja končno en sam razlog, ki bi govoril proti. Preden bi kaj re-

kli v tem pogledu, moramo najprej konstatirati naslednje: 1. da je bila najmanjša komunistična propaganda v onih državah, ki so bile s Sovjetsko Rusijo v rednih odnošajih; 2. da niso bile države, ki neposredno meje na Sovjetsko Rusijo niti najmanj preplavljene s kakšno komunistično propagando. Če pregledamo v zadnjih dvajsetih letih notranje politično življenje Finske, Estonske, Latiške, Litve, Poljske, Romunije in Turčije, vidimo, da so vse te na Rusijo meječe države mnogo manj koketirale s komunizmom kakor pa države, ki so bile od Rusije oddaljene. Komunizem se ne more priporočati od zunaj niti vnašati s propagando, če ni zanj pogojev v

Na Hrvatskem bodo industrijo pospeševali Anketa o industrijski politiki Zagreba

Oddelek za trgovino, obrt in industrijo hanske oblasti v Zagrebu je sklical anketo o industrijski politiki mesta Zagreba. Anketo je vodil načelnik trg. oddelka hanske uprave dr. Lamer, udeležili pa so se ankete številni zastopniki mesta, oblasti ter industrije.

Dr. Lamer je v svojem uvodnem govoru naglasil, da se mora začeti voditi sistematična industrijska politika, pri čemer pa je treba ločiti ona vprašanja, ki se morejo izvesti takoj, od onih, ki se morajo šele uvrstiti v načrt industrializacije dežele.

Zastopniki mesta Zagreba so nato razložili, katere olajšave so bile dane industriji na območju zagrebške občine. Zlasti so navedli, katere fiskalne olajšave so že bile dane industriji in katere so še nameravane. Iz njih navedb je bilo razvidno, da bo zagrebška mestna občina na vsak način delala na to, da se industrija ne bo izselila iz Zagreba in da ostane Zagreb še nadalje glavno gospodarsko središče vse Hrvatske.

Zastopniki industrijske zbornice so navedli, da bi se moral najprej izdati zakon o pospeševanju industrije. Takšen zakon imajo že vse sosedne države. Tudi vprašanje kreditiranja industrije je treba rešiti. Nadalje je treba urediti davčno in taksno vprašanje.

Obširna debata se je razvila o vprašanju določitve posebnega zemljišča za industrijo. V zvezi s tem je tudi vprašanje regulacije Save.

Posebne važnosti je tudi finančna politika banovine in mestne občine glede industrije. Rešiti pa se mora še cela vrsta drugih vprašanj. Na anketi je bilo zato sklenjeno, da se ustanovi poseben industrijski odbor, v katerem bodo sodelovali zastopniki banovine Hr-

vatske, mestne občine ter industrijske zbornice.

Zastopnik oddelka za finančne posle pri banski upravi dr. Zupančič je izjavil, da se tudi pri banski davčni politiki upoštevajo interesi industrije in da se zlasti gleda na to, kako bi se omogočil nastanek novih industrijskih podjetij. Banska oblast bo zato dovolila posebne davčne ugodnosti ustanoviteljem novih industrij.

S tem se je na Hrvatskem začela voditi načrtna politika industrializacije dežele. Kaj pa Slovenija? Beg industrije iz Slovenije je še mnogo bolj nevaren kakor na Hrvatskem. Kaj pa se namerava v Sloveniji storiti v korist domače industrije? Kaj se bo ukrenilo, da se že enkrat olajša industriji davčno breme? V Sloveniji je to še zlasti potrebno, ker plačuje industrija v Sloveniji neprijetno večje samoupravne davke kot industrija na Hrvatskem. Zato bi bilo potrebno, da bi se tudi v Ljubljani sklicala podobna anketa, kakor se je sklicala v Zagrebu.

Kaj moremo izvoziti v maju in juniju?

V direkciji za zunanjo trgovino je bila konferenca zainteresiranih organizacij za izvoz živine in mesa. Razpravljalo se je o možnostih izvoza živine in živalskih proizvodov v maju in juniju. Po mnenju teh organizacij bi mogli v maju in juniju izvoziti okoli 200 vagonov masti in slanine, 100 vagonov svežega svinjskega mesa, okoli 300 vagonov svežega govejega mesa ter okoli 14.000 živih svinj. Količine bi se morale izvoziti v države, s katerimi imamo sklenjene posebne trgovinske pogodbe o dobavi živine in živalskih proizvodov. Te države so Nemčija, Italija, Češko-Moravska in Francija.

Nova uredba o gospodarskih zbornicah

Ministrski svet je na predlog trgovinskega ministra predpisal uredbo o izpremembah glede trgovinskih, industrijskih in obrtniških zbornic. Nova uredba se glasi:

Člen 1. — § 17. uredbe se spremeni in se glasi: Kadar se v času trajanja mandata izprazni mesto zborničnega svetnika, kakor tudi v primeru, da je zbornični svetnik poklican na vojaško dolžnost, pokliče predsedstvo zbornice takoj njegovega namestnika. V prvem primeru traja mandat namestnika kakor mandat osebe, na katere mesto je prišel, v drugem primeru za čas odsotnosti zborničnega svetnika, vendar pa ne delj, kakor traja ta mandat.

Člen 2. — V § 20. uredbe se na koncu doda nov odstavek, ki se glasi: Če bi bilo toliko članov zborničnega sveta ali njihovih namestnikov poklicanih na vojaško dolžnost, da svet ne bi imel zadosti navzočih članov za izdajanje veljavnih sklepov o vseh predmetih iz pristojnosti zborničnega sveta, bo pristojno za izdajanje takšnih sklepov predsedstvo zbornice.

Člen 3. — § 2. odstavku 2. se doda nov stavek: Če bi bilo toliko članov zbornice predsedstva in njihovih namestnikov poklicanih na vojaško dolžnost, da ne bi bilo prisotnih zadosti članov, ki bi mogli izdajati veljavne sklepe, potem ima pravico, da iz vrst zborničnih svetnikov pokliče v predsedstvo potrebno število članov. Ti člani bodo upravljali svojo dolžnost v odsotnosti članov predsedstva, oziroma njihovih namestnikov, vendar pa ne dalje, kakor traja njihov mandat.

Ta uredba stopi v veljavo z dnem, ko je objavljena v »Službenih novinah«.

Opozorilo

Po uredbi o finansiranju banovine Hrvatske pripadajo od 1. aprila banovini Hrvatski vse takse po zakonu o taksah in taksni tarifi, ter po zakonu o sodnih taksah. V to svrhu je izdala banovina Hrvatska svoje kolke.

Zaradi tega se morajo kolkovati v prisilnih poravnah izven konkursa in v konkurzih vse prijave, katere se vlagajo pri sodiščih na območju banovine Hrvatske s kolki banovine Hrvatske, prav tako tudi kontokorenti in pooblastila. Prijave na sodišča izven banovine Hrvatske se kolkujejo s kolki državne izdaje, kot do sedaj.

Tajništvo

Društva industrijev in veletrgovcev v Ljubljani.

Skupščina zagrebskega združenja trgovcev

V nedeljo je bila v Zagrebu letna skupščina zagrebskega združenja trgovcev. Skupščina je otvoril predsednik združenja Martin Jakovac, ki je v svojem govoru zlasti naglasil, da je to prva skupščina, ki jo je imelo združenje po ustanovitvi banovine Hrvatske. Na koncu svojega govora je predlagal pozdravni brzojavki predsedniku HSS dr. Mačku in banu dr. Šubašiću.

Tajniško poročilo je podal tajnik dr. Bogatin. Iz poročila je bilo vidno, da je premoženje združenja naraslo na 1.048.168 din.

Občni zbor je nato razpravljal o organizaciji pisarne združenja ter o delu združenja. Nato je bil skupščini predložen proračun, ki predvideva 797 tisoč din izdatkov.

Dr. Ivo Petrič je nato referiral o spremembi pravilnika ustanove za dajanje pomoči članom združenja za primer bolezni. Referat je bil zelo obširen ter je zlasti navedel potrebo zvišanja tarife ter o korakih, ki jih bo storilo združenje pri ravnanju s kliniki, da se dovolijo članom združenja v kliniki popusti.

Velike količine cementa in boksita

bi mogla Jugoslavija izvažati v Rusijo

Nekateri švicarski in drugi tuji listi so, razpravljajoč o jugoslovansko-ruskim trgovinskih pogajanjih, trdili, da ta pogajanja ne morejo imeti večjega gospodarskega pomena, ker da ni večje možnosti za zamenjavo blaga med Rusijo in Jugoslavijo. To mnenje je popolnoma zmotno. Predvsem je gotovo, da bi nam mogla dobavljati Rusija nafto, bombaž in nekatere rude, a tudi Jugoslavija bi mogla nuditi Rusiji mnogo blaga. Med drugim bi mogla izvažati v Rusijo velike količine cementa in boksita. O tem piše obširno »Jadranski Lloyd«, ki med drugim pravi:

V Rusiji se izvajajo velika javna dela. Kjer pa so javna dela, tam je tudi velika potreba po cementu. Ta potreba bo v Rusiji trajna, ker so tudi javna dela predvidena za vsa bodoča leta.

Zlasti pa bi mogla Jugoslavija izvažati v Rusijo velike količine boksita, ker ima Rusija primeroma majhne količine boksita in še ta je slabše vrste. Ker ima Rusija zelo razvito industrijo aluminija, so tudi njene potrebe po boksitu zelo velike. Posebno ugodno je tudi to, da bi mogli izvažati v Rusijo boksit z našimi ladjami po morju. Seveda pa ni pričakovati, da bi se zamenjava blaga med Rusijo in Jugoslavijo razvila takoj v največjem obsegu. To je danes nemogoče že zaradi časov, v katerih živimo.

Rusija more še zelo razviti svojo industrijo aluminija, ker ima na razpolago velike vire električne energije, ki je pogoj za pridobivanje aluminija. Rusija ima 36 odstotkov vseh vodnih sil na svetu. Poleg tega ima velikanske zaloge črnega premoga. Njene rezerve črnega premoga se cenijo na 1443 milijard ton. Nadalje pa ima Rusija tudi velike zaloge rjavega premoga.

Rusija je ustanovila velike tovarne aluminija. Največja je na Dnjepru, ki dobiva tok iz znane električne velecenrale na Dnjepru. Ta centrala ima 550.000 kw kapacitete. Druga velika tovarnica je v Volkovu, ki dobiva tok iz električne centrale Zvanka, ki ima kapaciteto 66.000 kw. Tretja je v Kamensku, ki prejema električni tok po 370 km dolgem vodu iz centrale v Permu, ki more proizvajati 360.000 kw. Četrta velika tovarnica aluminija je v Sosnovcu, kjer je elektrarna s 60.000 kw. Te tovarnice morejo izdelati na leto 95.000 ton aluminija, izdelale pa so ga dejansko samo 48.000 ton. Vsaka nova industrija ima pač svoje otroške bolezni. Sovjetska Rusija pa namerava zgraditi še celo vrsto novih tovarn aluminija, tako v Rubinsku ob Volgi, Kuznecu, Permu, Rostovu, v Armeniji in na Kavkazu. Sovjeti hočejo na ta način dvigniti proizvodnjo aluminija v l. 1942. na 190.000 ton.

To pa pomeni, da bi potrebovala Rusija v tem letu najmanj 800.000 ton boksita. V Rusiji so zato posvetili posebno pažnjo odkrivanju novih ležišč boksita in v ta namen so bile poslani na vse strani številne geološke komisije. Prva ležišča boksita so bila odkrita v bližini Leningrada. Te zaloge se cenijo na 8 milijonov ton, kar pa je

po mnenju nekaterih strokovnjakov zelo pretirano. Vrsta tega boksita pa je poleg tega zelo slaba. Tudi na Uralu so odkrili boksit. A tudi ta boksit je slab. Vse zaloge Rusije na boksitu cenijo na 50 milijonov ton, kar je zelo malo.

V l. 1937. je pridobila Rusija 230.000 ton, l. 1938. pa 350.000 ton boksita, kar je samo polovica redne letne proizvodnje boksita v Jugoslaviji.

Ker nima Rusija zadosti boksita, so v Rusiji tudi skušali pridobivati aluminij iz nefelina, alunita in drugih snovi. Proizvodnja iz teh snovi pa je zelo draga, poleg tega pa so ta ležišča silno oddaljena od tovarn.

Rusija je leta 1938. proizvela 48.000 ton aluminija. To leto je znašala proizvodnja aluminija v Franciji 45.000, v Norveški 29.000, v Britaniji 22.500, v Italiji 22.800 itd. Če se posreči Rusiji, da dvigne proizvodnjo aluminija na 200 tisoč ton, bi bila ena največjih producentk aluminija na svetu, ker je znašala proizvodnja aluminija v Nemčiji samo 165.000 ton, v Združenih državah Sev. Amerike pa samo 130.000 ton.

Iz vsega tega se jasno vidi, da so velike možnosti, da bi Jugoslavija dobavljala Rusiji boksit in cement. To je tem bolj mogoče, ker je Rusija že sedaj kupovala boksit v Grčiji.

Mednarodna lesna tržišča

Konjunktura še vedno stalna

Posledice vojne se kažejo tudi na vseh mednarodnih trgih. Vsaka sprememba v vojnem stanju pokaže takoj tudi svoje vplive na mednarodne trge. Lesna tržišča pa kažejo v tem oziru neko izjemo, ker vlada na skoraj vseh lesnih tržiščih stalna konjunktura. Ta konjunktura je bila pretrgana samo v državah, ki so bile potegnjene v vojni vrtnec, kakor pred meseci Finska, sedaj pa Norveška. Kljub v glavnem dobri konjunkturi pa so pojavljajo razne spremembe tudi na lesnih tržiščih držav, ki niso direktno prizadete od vojne. Te spremembe nastajajo predvsem zaradi manjših možnosti izvoza, nadalje zaradi potreb domače vojske ter deloma tudi zaradi gradbene delavnosti, ki se je spomladi začela v nekaterih državah. Na lesne trge pa vpliva končno tudi to, da so mnoge države prisiljene, da si sedaj nabavljajo les v drugih državah kakor pa so ga nabavljali preden je izbruhnila vojna.

Če pregledamo posamezne lesne trge, potem se nam odpira naslednja slika:

Nizozemski lesni trg je precej nemiren, predvsem zaradi popolnoma negotove dobave iz skandinavskih in baltičkih držav. Za nizozemsko uvoznike je popolnoma nemogoče, da bi sklepali pogodbe s Švedsko ali Finsko, saj niso izvršene niti one dobave, ki so bile davno zaključene. Pri sedanjih okoliščinah je za Nizozemsko najbolj varna pot po kopnem. Zato se za Nizozemsko zelo kupuje slovaški les, pa čeprav ne ustreza zahtevam nizozemskega lesnega trga niti glede kakovosti niti glede sortiranja. Toda dobave iz Slovaške se lahko izvedejo. Potrošnja lesa na Nizozemskem je narasla, zlasti zaradi obrambenih del. Posebno veliko se zahteva jamskega lesa.

V Nemčiji je povpraševanje po lesu spomladi zelo naraslo. V prvi vrsti potrebuje les vojska, in sicer potrebuje les vseh vrst. Žage delajo s polno paro in tudi zaradi povečane gradbene delavnosti. Te bo sicer kmalu konec, ker se v bodoče ne bodo smele več zidati nove hiše. Ta prepoved pa se sedaj še ne občuti mnogo, ker je dovoljeno začeti stavbe dokončati. Velike količine lesa so potrebne za razne barake, za vagona, za ladje, in tudi za pohištvo.

Kar se tiče razmer na trgu, je položaj skoraj neizpremenjen.

Položaj na slovaškem lesnem trgu je ves čas vojne zelo ugoden. Konjunktura ni še prav nič popustila. Borza v Bratislavi poroča, da je ostal položaj nespremenjeno ugoden. Tudi Nemčija kupuje na Slovaškem velike količine lesa.

Primeroma dober kupec je Češko-Moravska.

V Romuniji se na lesnem trgu zelo občuti veliko pomanjkanje prometnih sredstev. Zaradi tega se ne morejo zaključiti pogodbe v tej meri, kakor bi bilo sicer mogoče. Izvoz lesa pa je iz Romunije otežkočen tudi z raznimi tranzitnimi prepovedmi, ki so jih izdale nekatere sosedne države.

V Švici je konsum lesa še nadalje slab. Gradbena delavnost se nikakor ne more poživiti. Samo vojaške oblasti potrebujejo les, deloma tudi civilne oblasti za gradnjo zaklonišč. Pa tudi še druge težave ima Švica. Na eni strani skuša povečati izvoz lesa, dočim na drugi strani vedno teže nabavlja les, ki ga sama nima, ki ga pa nujno potrebuje.

Kakšen je položaj na jugoslovanskem lesnem trgu, smo že obširno povedali v mesečnem poročilu ljubljanske borze. Dodali bi samo še, da je zavladala na trgu neka negotovost, ker se je z uvedbo izvoznih carin spremenila podlaga kalkulacije. Nove komplikacije nastajajo tudi zaradi napovedanih zvišanj železniških tarif ter že izvedenega zvišanja davkov in plač ter mezd. Zaradi vseh teh zvišanj se je podražila tudi lesna proizvodnja, kar mora imeti za posledico, da cene lesu rastejo. Zato so potrebna vedno nova pogajanja z državami, ki uvažajo naš les.

Politične vesti

Ameriški veleposlanik Phillipps je govoril, kakor se sedaj naknadno poroča, z Mussolinijem in Ciano, tudi o italijanski politiki na Balkanu. Oba italijanska državnika sta mu zatrjevala, da so ostali italijanski odnosi do balkanskih držav čisto nespremenjeni in da so zlasti do Jugoslavije še nadvse prijateljski in da tudi ni nobenih razlogov, da bi se poslabšali. O teh zagotovilih je bil obveščen po drž. podtajniku Sumner Wellesu tudi jugoslovanski poslanik v Washingtonu Fotić. V ameriških krogih so sedaj bolj optimistični glede obratne misli na Jadranskem morju ter mislijo, da bi bil Jadranski mir ohranjen, tudi če bi se Italija zapletla v vojno z Vel. Britanijo in Francijo.

Švicarski list »Basler Nachrichten« objavlja na uvodnem mestu poročilo svojega beogradskega dopisnika. V tem poročilu pravi dopisnik, da je Jugoslavija neomajno odločena, da z vsemi sredstvi brani svojo neodvisnost in svobodo. Dopisnik pravi nadalje, da imajo v Beogradu mnogo bolj močne živce kakor v drugih evropskih prestolnicah. Odločnost in hladnokrvnost Jugoslavije je postala središče obrambne volje vseh balkanskih držav. Stališče Jugoslavije glede položaja na Sredozemskem morju je zelo ugodno vplivalo na ublažitev napetosti med Rimom in Londonom. Jugoslavija se bo odločno uprla vsakemu zastravanju in je

pripravljena proti vsakemu presečenju. Dopisnik omenja, da je sklican za 27. maj v Dubrovniku stalni gospodarski svet Balkanske zveze, kar dokazuje, da računa Jugoslavija z mirnim nadaljevanjem svojega trgovinskega prometa.

Turška vlada je ponovno dala vsem balkanskim državam zagotovilo, da bo takoj priskočila na pomoč vsaki balkanski državi, ki bi bila napadena. Če bi bil narušen status quo na Balkanu, bi se Turčija takoj pridružila zaveznikom.

Grški ministrski predsednik Metaxas je sprejel italijanskega poslanika. Zaradi napetega položaja v Sredozemskem morju pripisujejo tej avdienci velik pomen.

Bolgarska vlada demantira vesti, da bi se zbirale turške čete na grški meji, kar je povzročilo na Bolgarskem precejšnje vznemirjenje. Tudi Turčija zanika vesti, da bi se njene čete zbirale na grško-turški meji.

Papež Pij XII. je sprejel v slovesni avdienci italijanskega prestolonaslednika Umberta ter njegovo soprogo Marijo. Avdiencia je trajala 35 minut. Principi je podaril papež srebrni kip Marije. Po avdienci pri papežu sta obiskala princ in princesa drž. tajnika kardinala Magliona in imela z njim daljši razgovor. Drž. tajnik Maglioni je takoj po obisku vrnil obisk v Kvirinalu. Ljudske množice so prestolonasledniku pri prihodu in odhodu iz Vatikana prirejale velike ovacije.

Prestolonaslednik Umberto je po svoji avdienci pri papežu obiskal Mussolinija. Njegov obisk spravljajo v zvezo s prizadevanjem papeža, da se ohrani mir.

Italijanski vladni krogi demantirajo vest, da je britanska vlada zahtevala od italijanske, da do 16. maja dokončno pove svoje stališče v sedanji vojni.

Min. predsednik Chamberlain je odgovarjal v angleškem parlamentu na razne interpelacije zaradi dogodkov na Norveškem. Chamberlain je odkrito priznal neuspeh na Norveškem, toda dodal, da mora izreči vse priznanje vojski in mornarici, da so se mogle čete brez izgub vkrcati zopet na ladje v eni sami noči. Na Norveškem so imeli Angleži samo eno divizijo. Večje izgube ko Angleži so imeli Nemci. Naglasil je, da je bilo nemogoče Nemčijo na Norveškem prehiteti, razen če bi Norveška sama zaprosila za intervencijo. Umik iz Norveške je bil nujen iz dveh razlogov. Prvič ni bilo mogoče dobiti letališč za lovska letala, drugič pa so prišla nemška ojačenja izredno hitro. Ni pa še kampanja na Norveškem končana in velik del Norveške je še vedno pod oblastjo norveškega kralja in njegove vlade. Chamberlain je nato naglasil, da se more vojna vsak hip razširiti in zato danes ni čas za spore. Popolnoma zaupa v končno zmago. Ne smemo pa cepiti svojih sil. Chamberlain je zavrnil vesti, da bi bilo nesoglasje med člani vlade. Sklenjeno je bilo, da bo v bodoče dajal Churchill direktna navodila odboru šefov štabov, da bo s tem omogočeno, da se bodo vse odločitve izvedle hitro in čim bolj učinkovito.

Za Chamberlainom sta govorila oba voditelja opozicije. Major Attlee je dejal, da je bil govor Chamberlaina pretekli teden preveč optimističen. Danes pa je dal več opravičil kakor pojasnil. Kritiziral je politiko vlade ter stavil tudi več vprašanj. Zaradi umika zavezniških čet iz Norveške ni nihče pretresen. Gre pa zato, da ni vodstvo vojne zadosti energično in da doživljamo vedno nove neuspehe, kakor so bili Češkoslovaška, Poljska in sedaj Norveška. V tej vojni gre za življenje in smrt in zato se ne smemo pustiti voditi od ljudi, ki doživljajo same neuspehe.

Vodja liberalcev Sinclair je dejal, da sicer neuspeh na Norveškem ni posebno velik, toda kljub temu se je treba vprašati, zakaj je moglo do neuspeha sploh priti. Potrebno je več dalekovidnosti. Anglija je izgubila trgovske stike z vsemi skandinavskimi državami. Tudi diplomatski položaj Anglije je oslabilen. Zahteva bolj energično vodstvo vojne.

Zaradi dogodkov na Norveškem je zavladal po vsej Nemčiji nov optimizem. Nemci upajo, da se bo sedaj pridružila Nemčiji v vojni tudi Italija in da bo mogla nato Nemčija v osmih mesecih premagati Anglijo.

Pri Narviku se pripravlja velika bitka. Nemci stalno prevajajo na letalih nove čete v Narvik. Listi poročajo, da je 100 nemških letal letelo proti Narviku.

Hlinkova garda organizira v zadnjem času po Slovaški demonstracije za revizijo dunajskega sporazuma in priključitev slovaških krajev, ki so prišli pod Madžarsko, Slovaški.

Vsi dopusti v nizozemski vojski in mornarici so bili nenadoma odpovedani. Preklic dopustov bo povečal nizozemsko vojsko za 10%.

Že v 24 urah

barva, plesira in kemično snazi obleke, klobuke nitke in manšete. Pere, suši, munga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6, Selenburgova ul. 8

Telefon št. 22-72.

Denarstvo

Obtok bankovcev se je znova povečal

Izkaz Narodne banke z dne 30. aprila navaja naslednje spremembe (vse številke v milijonih din):

Kovinska podloga se je skupno povečala za 6,3 na 2.068,57. Od tega se je povečala podloga v tujini za 5,0 na 33,3.

Devize izven podloge so se zmanjšale za 60,27 na 869,9.

Vsota kovanega denarja se je zmanjšala za 54,1 na 364,1.

Eskont bonov za nar. obrambo se je zvišal za 41,0 na 2.261,0.

Razna aktiva so narasla za 0,6 na 2.155,34.

Obtok bankovcev se je zvišal zaradi ultima za 234,8 na 10.765,5.

Obveznosti na pokaz pa so padle za 249,06 na 1.777,4, da so skupno obveznosti nazadovale.

Razna pasiva so se zmanjšala za 10,5 na 362,3.

Skupno kritje se je dvignilo od 26,18% na 26,38%, samo zlato kritje pa od 25,82% na 25,96%.

Obrestna mera banke je ostala še nadalje neizpremenjena.

Jugoslavenska banka

»Jugoslavenska banka«, bivša »Hrvatska zemaljska banka«, je imela 3. maja svojo redno letno glavno skupščino. Glavna skupščina je odobrila poročilo upravnega sveta o poslovanju banke v preteklem letu ter odobrila tudi predložene zaključne račune. Skupščina je nadalje sprejela predlog upravnega sveta, da se od čistega dobička, ki znaša po dotaciji pokojninskega fonda s 600.000 din ter s prenosom dobička iz prejšnjega poslovnega leta 3.769.308 din, uporabi pol milijona din za redno dotacijo rezervnega fonda, da se uporabi nadaljnjih 500.000 din za ustanovitev rezervnega fonda za danarje, ostanek v višini 2.769.308 dinarjev pa prenese na novi račun.

V poslovnem poročilu se med drugim tudi konstatira, da so vse afilacije banke dobro delovale, tako »Prva hrv. slav. d. d. za industriju šečera v Osijeku«, Osiječka levaonica željeza in tvornica strojeva, »Teksta«, d. d. za tekstilno proizvodnjo v Zagrebu, Lanena industrija d. d. v Osijeku in »Zeleni vir«, d. d. za izkoriščanje vodenih sil Gorskog kotara v Skadru.

Na seji upravnega sveta, ki je bila takoj po glavni skupščini, je bil na lastno željo upokojen glavni ravnatelj dr. Nikola Kostrenčič. G. dr. Kostrenčič pa ostaja še nadalje član upravnega sveta ter se je posrečilo zagotoviti si njegovo dragoceno sodelovanje pri vodstvu banke tudi za v bodoče.

Potrujejo se vesti, da se je posrečilo rešiti vse norveško zlato v vrednosti 400 milijonov norveških kron. Vse zlato je bilo poslano na angleški ladji v London.

Pred romunsko-turškimi trgovinskimi pogajanjmi

Iz Carigrada je odpotovala turška trgovinska delegacija v Bukarešto. Delegacija je štiričlanska ter je tvorijo zastopniki zunanega ministrstva, družbe za uvažanje tekočega goriva ter dva zastopnika gospodarskih organizacij. Pogajanja v Bukarešti bodo trajala en teden. Po zaključku pogajanj bo zastopnik turškega zun. ministrstva odpotoval v Švico, Madžarsko, Jugoslavijo in Bolgarsko, da pride v stik z gospodarskimi krogi teh držav. Dosedaj so se razvijali trg. odnošaji med Romunijo in Turčijo v korist prve, ker so turški izdelki precej dragi in tudi ne ustrezajo Romunom, Romunske klirinške terjatve proti Turčiji so zato močno narasle.

Pomen Donave v današnjem položaju

Bivši urednik uradnega lista Mednarodne podonavske komisije Lajoš Nagy je objavil v »Daily Telegraphu« zanimiv članek o Donavi in njenem pomenu za mednarodno trgovino ter zlasti za Nemčijo. V tem članku piše med drugim:

V vojni je postal za Nemčijo dovoz blaga po Donavi še posebno važen, ker je blokada dovoz s severa zaprla.

Donava je od izvira v Šumavi pa do izliva v Črno morje dolga 2736 km ter teče skozi 7 držav: Nemčijo, Avstrijo, b. Češkoslovaško, Madžarsko, Jugoslavijo, Bolgarsko in Romunijo. Okoli 10 mesecev je promet na Donavi zelo živ. V hudi zimi je promet zaradi ledu pretrgan. Od kako velike važnosti je Donava za notranji promet podonavskih držav, se vidi iz tega, da je šlo v Nemčijo iz Jugoslavije 48%, Romunije 59%, Madžarske 54% in Bolgarske 70% vsega izvoza teh držav. A tudi nemški del v uvozu balkanskih držav je bil zelo velik ter se je gibal med 33% (Jugoslavija) do 65% (Bolgarska) vsega uvoza posamezne balkanske države.

Glede plovbe se more Donava deliti v dva dela. Prvi del je dolg okoli 275 km in sega od izliva Donave do Brajle. V tem delu je Donava tako globoka, da morejo po njej pluti tudi ladje z do 4000 tonami. Ta del se imenuje pomorska Donava. Od Brajle dalje je rečna Donava.

V zunanjem prometu se prevažajo po Donavi predvsem žitarice in drugi agrarni proizvodi iz Romunije, Bolgarske in Jugoslavije. Nadalje tudi les ter nafta in njeni derivati iz Romunije. V notranjem prometu se prevažajo industrijski izdelki in razno drugo blago, ki prihaja po morski poti iz zapadne Evrope za Bolgarsko in Romunijo. Včasih se prevažajo tudi ruski premog in ruska nafta.

Kontrola nad plovbo po Donavi

S pariškim dogovorom v l. 1856. je bila postavljena Donava pod mednarodno kontrolo, ki jo je izvajala Evropska donavska komisija. Njena naloga je bila, da jamči za svobodno plovbo po Donavi ter da izvršuje razna tehnična dela. Ob izbruhu svetovne vojne so bili v tej komisiji zastopniki Velike Britanije, Francije, Italije, Nemčije in Romunije. L. 1918. so centralne sile po miru v Bukarešti vrgle iz komisije zastopnike Italije, Francije in Vel. Britanije. Versajski mir je situacijo zopet popolnoma spremenil in obnovljeno je bilo predvojno stanje, samo Nemčija ni bila v komisiji več zastopana.

Dolgo je Romunija kot gospodarica Donave ob njenem izlivu zahtevala razne pravice in z mednarodnim sporazumom v avgustu 1938. so ji bile te pravice tudi končno dane. Vsa oblast nad pristaniščem Sulina, vse tehnične inštalacije ob izlivu Donave ter nadzorstvo nad navigacijo in pilotazho je bilo izročeno romunski vladi. Romunija je s tem postala pooblaščenec Evropske donavske komisije za vse zadeve, ki so se tikale navigacije v pomorskem delu Donave.

V rečem delu Donave prevažajo Romunija, Jugoslavija, Bolgarska in Madžarska žitarice in druge svoje proizvode v Nemčijo. Po mirovnih pogodbah je bil določen tudi za rečno Donavo mednarodni režim. Ustanovila se je Mednarodna donavska komisija, v kateri je imelo vseh sedem obrežnih podonavskih držav svoje zastopnike, poleg njih pa so bili v njej še zastopniki Vel. Britanije, Francije in Italije.

Kakšne so ovire za plovbo po Donavi

Vlačilci po 650 ton se morejo uporabljati po vsej plovni Donavi. Če so popolnoma natovorjeni, so 1'9 metra globoko v vodi. Da bi bila navigacija popolnoma varna, je bilo že od nekdaj sprejeto načelo, da mora biti Donava povsod globoka najmanj 2 metra. Na mnogih krajih pa Donava te globine ne doseže. Zlasti je nizka Donava v poletnih mesecih, ko je promet po Donavi najbolj živahen. Posebno pogosto se zgodi to v gornjem delu Donave med Regensburgom in Dunajem, dostikrat pa tudi med Dunajem in Budimpešto.

V spodnjem delu Donave mora premagovati plovba posebne težkoče pri Turn Severinu. Tu ni samo dostikrat voda zelo nizka, temveč je tudi tok Donave tako močan, da znatno ovira plovbo. Posebno pri Železnih vratih se mo-

rajo uporabljati zelo močni parniki, da morejo potegniti vlačilce vsakega posebej skozi to ožino. Pogosto pa se morajo vlačilci tudi pretovoriti pri Turn Severinu, kar pomeni zelo neprijetno izgubo časa.

Pred svetovno vojno je upravljala promet pri Železnih vratih Madžarska. Sedaj pa je tudi tu plovba pod nadzorstvom. Mednarodne donavske komisije.

Nemčija je že l. 1936. izstopila iz Mednarodne komisije ter ji odrekla vsako pravico nadzorstva nad Donavo, ki teče skozi nemško ozemlje. L. 1939. je bila Nemčija zopet pripuščena v Evropsko komisijo. To leto je tudi podpisala z Romunijo pogodbo, po kateri je dobila pravico, da zgradi v Galaču silos s kapaciteto pol milijona ton. Enako pravico je isto leto dala Romunija tudi britanskim firmam in dovolila, da postavijo žitni silos v Dobrudži.

Današnja plovba po Donavi

Donava je letos postala 18. marca pri Budapešti plovna. Komaj se je to zgodilo, že so prišle s severa v Budimpešto ladje in plule proti jugu. Kot prve so prišle ladje Bavarskega Lloydja, kmalu nato pa petrolejske ladje pod nizozemsko zastavo. Vožnja teh ladij je bila zelo mučna, ker so se morale vedno znova ustaviti in čakati, da se je led pomaknil naprej. Druga leta ladje navadno čakajo, da je Donava ledu prosta, letos pa ladje kar niso mogle čakati, da čimprej odplujejo po Donavi. Deloma je razlog tudi v tem, ker je bil letos izredno dolgo ustavljen promet po Donavi. 29. decembra se je morala zaradi ledu rečna plovba ustaviti in če smatramo 18. marec kot dan obnove plovbe (kar pa je optimistično) je bila plovba prekinjena 80 dni, dočim je Donava navadno le 37 dni v ledu. Tako dolgo ko letos je bil pretrgan promet po Donavi zadnjič pred enajstim leti.

Kako velike nepravilne povzroča tako dolga ustavev prometa po Donavi, se vidi iz tega, da je samo Madžarska poslala po Donavi leta 1938. 31'3 milijona q blaga. Pri polnem izkoriščanju, če je vodno stanje na Donavi normalno, pa se more prevoziti na Donavi 70 milijonov q, čeprav znaša vsa nosnost vseh donavskih vlačilcev le 13'8 milijona q. Da bi se moglo prevoziti teh 70 milijonov centov blaga, bi bilo potrebnih 11.700 vlakov s po 40 vagoni 15tonske nosnosti. Zato je razumljivo, če so skušale

zainteresirane države čimprej priti do švedskega železa.

V naslednjem navedemo moč trgovskega brodovlja posameznih tvrdk:

Družbe:	nakiadala prostornina	od tega povz. bne za nafto
nemške:	v tisoč tonah	
Donavska paroplovna družba	290	28
Bavarski Lloyd	110	35
Josip Wallner, Deggen-dorf	11	6
Slovaška:		
Slov. donavska plovdba	119	15
Madžarska:		
Kr. madžarska rečna in pomorska plovba	114	14
Jugoslavija:		
Rečna plovba Simon Schultz	500	50
	24	1
Romunija:		
Rom. drž. plovba d. d.	116	6
Romun. donavska plovba	103	11
druge romunske	21	21
Francoska:		
Soc. Franç. de Navigation Danubienne	41	10
Britanska:		
Anglo-Danubian Transport	22	5
Shell Co.	7	7
Asiatic Petroleum Co.	4	4
druge britanske	5	5
Nizozemska:		
Kontinentalna motorna plovba	51	21
Švicarska:		
Petrolej-Import Co.	1'5	1'3
Ostale države:	7	7

Izvoz ameriškega bombaža v nevtralne države

»Manchester Guardian« je posvetil veliko pozornost uvozu bombaža nevtralnih držav iz Združenih držav Sev. Amerike. Uvoz v Nemčijo, Poljsko in Češkoslovaško je silno padel. Tako navaja statistika za mesece september do novembra, da je uvozila Nemčija l. 1938. bombaža za 64'2 milijona funtov, l. 1939. pa le za 2'9 milijona, uvoz v Češkoslovaško in Poljsko pa je sploh popolnoma prenehal. Skupno je padel uvoz v Vel. Nemčijo od 137'1 na 2'9 milijona funtov. Zato pa je tem bolj narasel v nevtralne države, kakor kažejo naslednje številke uvoza za mesece september-november (vrednost uvoza v milijonih funtov):

	1938	1939
Belgija	21'05	39'07
Bolgarska	0'13	0'10
Danska	6'26	7'56
Finska	10'68	5'29

Madžarska	0'24	4'20
Italija	53'16	72'88
Nizozemska	15'80	48'14
Norveška	4'06	8'20
Portugalska	3'20	11'066
Romunija	1'58	0'16
Španija	0'27	52'53
Švica	0'07	11'04
Jugoslavija	5'31	7'93

Skupno se je uvoz ameriškega bombaža v nevtralne države v primeri z lani povečal od 144'4 na 344'4 milijona funtov.

Angleški list je mnenja, da ni zagotovljeno, da ne bi nevtralne države izvažale bombaža v Nemčijo. Zato da je potrebno, da Angleži natančno ugotove, koliko bombaža potrebujejo posamezne nevtralne države za svojo industrijo. Samo te količine bi tudi smele nevtralne države uvažati.

Čitajte »Trgovski list«!

Vsak napreden trgovec

prodaja le tako blago, s katerim svojim odjemalcem koristi.

Nudite tudi Vi Vašim odjemalcem v prvi vrsti naravno Rogaško slatino; s tem koristite njim in sebi!

Nova dvojna številka »Trgovskega tovariša«

Izšla je 3.-4. številka »Trgovskega tovariša«. Na uvodnem mestu objavlja silno aktualen članek o omejitvi potrošnje živil v raznih državah in o organizaciji prehrane. Članek je napisal naš znani gospodarski publicist Drago Potočnik z njemu lastno temeljitostjo. — Zelo poučen je tudi naslednji članek »Nekaj o usnju in kožah«, ki ga je napisal priznani strokovnjak g. Josip Lavrič. Tudi naslednja članka o gospodarstvu Finske v novih mejah ter o gospodarskih problemih italijanskega imperija sta dobra opora za razumevanje sedanjih gospodarskih in političnih nasprotstev. Slede še članki: Tendence svetovne trgovine, Misli o reklami, ki ga je napisal prof. Stane Megušar, in Naše gospodarstvo spomladi l. 1940. Dvojna številka »Trgovskega tovariša« se je torej predstavila svojim naročnikom znova z vrsto aktualnih in dobro napisanih člankov, da si je znova utrdila svoj sloves. Končno je treba še omeniti bogati listek, ki prinaša izbrano in bogato vsebino.

Ponovno toplo priporočamo »Trgovski tovariš« vsem našim trgovcem in gospodarskim ljudem, zlasti pa vsemu trgovskemu naraščanju. Naročnina je silno nizka — samo 36 din za vse leto — in se naroča pri Trg. društvu »Merkur« v Ljubljani.

»Službeni list«

kr. banske uprave dravske banovine z dne 1. maja je objavil: Uredbo o trgovinskem sporazumu med Jugoslavijo in Francijo — Uredbo o plačilnem sporazumu med Jugoslavijo in Francijo — Maksimiranje cen modri galici — Pojasnilo o pobiranju ležnine v carinskih skladiščih.

»Službeni list« kr. ban. uprave dravske banovine z dne 4. maja je objavil: Uredbo o hmelju — Uredbo o spremembah in dopolnitvah uredbe o skupnem davku na poslovni promet z vsemi njenimi poznejšimi spremembami in dopolnitvami — Najnižje odkupne cene oljnatih semen iz žetve 1940 — Dovolitev proizvodnje in prodaje civilnih mask Nebojša NM1 — Novi plačilni način z Grčijo — Dopolnitev odločbe o ureditvi epidemijske doklade zdravnikom — Popravek v spremembah in dopolnitvah taksnega in pristojbinskega pravilnika — Pravilnik o izvrševanju proračunov cestnih odborov v območju dravske banovine za l. 1940./41. — Popravek v naredbi kr. banske uprave dravske banovine o prijavljanju konj.

Občni zbori

Delniška trgovska in industrijska družba Hartner v Murski Soboti ima redni občni zbor 18. maja ob 10. uri v prostorih Prekmurske banke v Murski Soboti. Delnice se morajo položiti 6 dni pred občnim zborom z nezapadlimi kuponi.

Kmetiska posojilnica ljubljanske okolice v Ljubljani ima 56. redno letno skupščino 21. maja ob 10. uri v svoji posvetovalnici v Ljubljani. Če skupščina ob napovedani uri ne bi bila sklepna, je pol ure kasneje druga, ki veljavno sklepa brez ozira na število navzočih združnikov.

Trgovinski register

Vpisali sta se naslednji firmi:

Pibrove in drug, Celje. Obratni predmet: trgovina z mešanim blagom. Javna trgovska družba. Družbeniki: Rudolf Pibrovec, trgovec in Karl Senker, zasebnik, oba v Celju. Vsak družbenik zastopa družbo samostojno.

»Travna gora«, družba z o. z. Ravni dol, občina Sodražica. Obratni predmet: Obratovanje gorkega letovišča »Travna gora« v vasi Ravni, obč. Sodražica. Osnovna glavica v višini 20.000 din je vplačana v gotovini. Poslovodja dr. Ivan Lovrenčič, odvetnik na Vrhniki. Družbo zastopa poslovodja samostojno. Če se postavi prokurist, podpisuje kakor poslovodja.

Vpisale so se izpremembe in dodatki pri naslednjih firmah:

Leo Pavlin, parna žaga in lesna industrija v Gorenji Straži. Izbrisane se prokura, podeljena Ernestu Pavlinu.

Kuverta, konfeksijska tvornica, družba z o. z., Ljubljana. Po sklepu običnega zbora se izbriše podružnica v Beogradu.

Ing. Vladimir Stare, tvornica kovinskih izdelkov Eka, Ljubljana. Vstopila je družbenica Jelka Stare, soproga industrialca, zaradi česar javna trgovska družba. Trdno zastopata vsak družbenik samostojno.

Tovarna lesovine in lepenke E. Pogačnik, Brezno. Besedilo firme odslej: Tovarna lesovine in lepenke Edvard Pogačnik, Brezno. Lastnik trdke Edvard Pogačnik podpisuje za trdsko s polnim imenom. Dosedanji prokurist Franc Kojančič pa podpisuje za trdsko samostojno z dostavkom p. pa.

American-Motors, prodaja motornih vozil in oprem, družba z o. z. v Ljubljani. Družba se je razdružila in prešla v likvidacijo. Likvidator Svetozar Hribar, industrialc v Ljubljani.

»Dunav«, zavarovalna delniška družba v Zagrebu, podružnica za Slovenijo v Ljubljani. Izbriseta se reprezentant podružnice poslovni direktor Mark Adalbert in za podpisovanje v zadevi elementarnih isprav pooblaščen uradni Pregl Gvido, ker je umrl. Vpišejo pa se: Rus Srečko kot upravnik (šef) podružnice Ljubljana, kateremu je podeljena prokura ter prokurista Kenda Henrik in Roje Franc. Za podružnico podpisujeta po dva prokurista.

»Oleum«, industrijsko-trgovsko podjetje Tomažič Zvonimir, Ljubljana. Vpiše se prokurist Franc Tomažič, industrialc v Ljubljani.

Rad, trgovska tehnična družba z o. z., Ljubljana. Izbriše se poslovodja inž. Vagaja Branko.

H. Seneković in drug, družba z o. z. Maribor. Družba se je razdružila in prešla v likvidacijo. Likvidator je dosedanji poslovodja Henrik Seneković, trgovec v Mariboru.

F. Žagar in drug, družba z o. z., Tržič. Vzame se na znanje prenos poslovnega deleža Franceta Žagarja, trgovca v Tržiču z osnovno vlogo v nominalu 5000 din na Žagar Ano, roj. Globočnik, njegovo soprogo. Družba se je razdružila in prešla v likvidacijo. Likvidator Franc Žagar, trgovec v Tržiču.

Izbrisali sta se naslednji firmi:

Ivan Rotar, trgovina z lesom, sadjem in zelenjavo na debelo, Gradec pri Litiji — zaradi opustitve obrata.

Lud. Černe, Ljubljana, trgovina z juvelij, zlatino, srebrnino, raznim nakitom, urami ter z raznim blagom iz kina-srebra, alpeke in dubla. Delavnica za vse izdelke iz zlata, srebra in raznega nakita — zaradi razdružitve in smrti družbenika.

Kako žel. uprava utemeljuje zvišanje žel. tarif

Z odlokom prometnega ministrstva je sklicana seja tarifnega odbora za 16. majnik, in sicer za 9. uro dopoldne v dvorani Industrijske zbornice v Beogradu. V pozivu, ki ga je poslala železniška direkcija vsem članom tarifnega odbora, se tudi utemeljuje najnost zvišanja železniške tarife. Med drugim se pravi v tem dopisu:

»Na seji tarifnega odbora se bo razpravljalo o možnostih in sredstvih za kritje železniških izdatkov, ki izkazujejo zaradi sedanjega položaja občutno povečanje. Izdatki drž. železniške uprave se zaradi samega značaja tega državnega gospodarskega podjetja povečujejo vsak dan.

Povečanje uslužbenkega kadra, ki je naravna posledica povečanja železniške mreže, povečanje prejemkov nekaterim uslužbenem (delavcem, eksekutivnemu osebju in upokojenecem), povečano udeleževanje v socialno-humanitarnih akcijah, poleg povečanih izdatkov za vzdrževanje tako železniških prog kot tudi prevoznih sredstev, predvidevanje znatnih zneskov, ki so neobhodno potrebni za obnovo železniškega materiala, dvig cen vseh predmetov, zlasti pa pogonskega materiala, ki je potreben državnim železnicam, so vzroki, ki so izdatke državnih železnic prav občutno povečali.

Če se k temu stanju, ki nikakor ni zadovoljivo, doda še imperativ finančnega ministrstva, da se mora prometno ministrstvo vzdrževati samo in edino z lastnimi sredstvi oziroma dohodki, potem se državni železniški upravi res ne more reči, da je bila v nekem zavidnem položaju.

Državna železniška uprava je zelo dolgo, več ko šest mesecev proučevala do zadnje podrobnosti vse vzroke, ki so povzročili sedanje stanje ter je prišla do sklepa, da se mora sklicati tarifni odbor, ker je nastala nujna potreba, da se povečajo železniški dohodki.

Državna železniška uprava se je pri tem ozirala na kupno moč prebivalstva ter je zato tudi ta moment pri proučevanju vsega vprašanja najbolj vestno preštudirala.

Vsi imamo vsak dan priliko, da občutimo povečanje cen raznih predmetov. To zelo občuti tudi železniška uprava, ki plača za vse svoje nabave mnogo več, kakor pa je plačevala pred pol leta. Če pa cene iz dneva v dan rastejo, s tem pa tudi izdatki državnih železnic, potem upa železniška uprava, da bodo zastopniki gospodarstva spoznali, da je tudi železnica upravičena, da zviša svoje tarife.

Tako utemeljuje želez. uprava zvišanje železniških tarif in priznati je treba, da je v njenih besedah tudi precej upravičenosti. Vendar pa je treba poudariti tudi naslednje. Zvišanje železniških tarif bo nujno povzročilo nov dvig drugih cen. Za železnico bo imelo to neprijetno posledico, da bo morala železnica znova dražje plačevati predmete, ki jih potrebuje. Učinek zvišanja tarif zato ne bo prinesel železniški upravi tega, kar ona pričakuje.

Opozoriti pa je treba še na nekaj! Znatno bi mogla železnica zmanjšati svoje izdatke, če bi se zboljšala uprava. Pa tudi drugi veliki prihranki so mogoči. O tem bi bilo treba še zlasti razpravljati. Tudi redukcija prevelikega števila prostih kart bi železnici znatno dvignila dohodke. O tem bi enako moral razpravljati tarifni odbor.

Mogli pa bi se tudi železniški dohodki znatno povečati. Železnice danes nudi prebivalstvu premalo. Tudi niso več konkurenčne z drugimi prevoznimi sredstvi. Na vsak način bi morala železniška uprava prepričati javnost, da je v resnici storila vse, kar je sploh bilo mogoče, da zmanjša svoje izdatke in poveča svoje dohodke in šele potem bi bilo zvišanje železniških tarif res utemeljeno. Tega prepričanja pa gospodarska javnost danes nima.

Bojimo se zato, da bo zvišanje železniških tarif še bolj zavrglo gospodarsko aktivnost, poleg tega pa še bolj zmanjšalo konkurenčno sposobnost železnic. Zelo verjetno je zato, da zvišanje železniških tarif ne bo prineslo niti železnici sami onega dobička, na katerega računa.

Doma in po svetu

Slobodan Jovanović je napisal v »Srbskem glasu« članek o federalizmu. Med drugim pravi, da ima sedaj federalizem tudi med Srbi pristaše. Teoretično je mogoče, da federalizem ni v nasprotju z drž. edinstvom. Kakšne bodo posledice v praksi, ni odvisno od federalizma, temveč od razmer v državi, če bo mogoče s federalizmom v resnici odpraviti medsebojno nezaupanje Srbov in Hrvatov. Ustavno vprašanje v Jugoslaviji ni le pravno vprašanje, temveč tudi psihološko.

»Delo«, glasilo pravosodnega ministra dr. Lazarja Markovića piše o jugoslovansko-sovjetskih pogajanjih v Moskvi ter pravi med drugim: Z novimi pogajanjmi se odpira Jugoslaviji možnost, da dobi svobodo gibanja tudi na vzhodu, kjer je bilo vedno veliko zanimanje za naš narod in njegovo bodočnost. Glavno je za nas, da je premagana osnovna težkoba, ki je ovirala, da bi stopili v redne odnose s Sovjetsko Rusijo. S tem aktom državne politike je dobil naš narod občutek, da Jugoslavija ni več zaprta v okviru podonavskega bazena in balkanskega potoka, temveč je dobila vse možnosti za svoboden promet tudi proti vzhodu. Jugoslaviji je sedaj odprta Sovjetska Rusija s svojimi velikimi proizvodnimi viri in silami.

Radikali, ki so za glavni odbor oz. za Aco Stanojevića, so imeli v Novem Sadu veliko konferenco, na kateri je bil glavni govornik dr. Milan Kosić. V svojem govoru je dr. Kosić predvsem govoril o sporazumu ter naglasil, da je bil ta sklenjen brez sodelovanja srbskega naroda, ker JRZ ni predstavila srbskega naroda. Grajal je, da je bilo banovini Hrvatski priključeno tudi okoli 950.000 Srbov. V Bosni da so Hrvati dobili to, česar niso v Bosni nikdar imeli. Po njegovem govoru je bila sprejeta resolucija, ki naglašala, da se mora končna preureditev Jugoslavije izvršiti na podlagi narodnega sporazuma, t. j. v soglasju z vsemi praviimi zastopniki Srbov, Hrvatov in Slovencev. Resolucija nadalje poudarja, da je Vojvodina sestavni del Srbije.

Anglikanski škofje dr. Hellam, dr. Buxton in dr. Parsons so obiskali patriarha Gavriila v Sremskih Karlovcih, nato pa odšli tudi v Beograd in na Oplenac, kjer so se poklonili spomniku pok. kralja Aleksandra Zedinitelja.

Iz dalmatinskih mest poročajo, da ljudje povsod našo vojsko navdušeno pozdravljajo, kjer se pokažejo naše čete, ko odhajajo na večje ali prihajajo z večb.

Na glavni skupščini Rdečega križa v Beogradu, ki je bila v nedeljo, je bil sprejet novi proračun s približno 7 in pol milijona din dohodkov ter okoli 9 milijonov din izdatkov.

Kralj. namestniki so podpisali uredbu o poravnavanju delavskih sporov v banovini Hrvatski. Po tej uredbi se bodo v bodoče reševali vsi spori, ki bi nastali med delavci in delodajalci. Ustanovi se tudi posebno delavsko sodišče, stavke so po tej uredbi prepovedane, prav tako zasjede tovarn.

Angleški radio je poročal, da je Nemčija zahtevala od jugoslovanske vlade, da dovoli 10.000 nemških turistov bivanje v Jugoslaviji. Jugoslovanska vlada pa je to zahtevo odklonila. Pač pa dovoljuje bivanje 2000 ženam in otrokom v starosti do 15 let.

Za novega guvernerja rotarijev je bil izvoljen bivši minister doktor Viktor Ružić.

Kongres Zveze inženirjev Jugoslavije je bil preteklo nedeljo v Skoplju. V zvezi je organiziranih 8000 inženirjev.

Parnik »Kraljica Marija« je prodal »Jugoslavenski Lloyd« neki francoski družbi v Marseillu. Parnik je že prišel v Marseille. Tudi naš drugi največji parnik »Princaza Olga« je bil prodan v tujino.

Na skupščini starokatolikov v Zagrebu je prišlo do velikih konfliktov, ker je bila večina zborovalcev nezadovoljna z delovanjem Marka Kalodjere. Na zborovanju je bila sprejeta resolucija, da se izvede anketa o denarnem poslovanju cerkvene blagajne.

Winston Churchill je bil imenovan za predsednika koordinacijskega odbora, ki ga sestavljajo šefi britanskega gen. štaba in ki ima nalogo, da vodi vse vojne operacije čim bolj učinkovito. V tem odboru je Churchill kot edini zastopnik vlade. S tem so dana Churchillu pomembna pooblaščenja.

Francija je demobilizirala vse vojake v starosti 46 in 47 let. Nemške radijske postaje in tudi nemški listi širijo v zadnjem času z veliko vnemo vesti, da pripravljajo zavezniki napad na južno-

vzhodno Evropo. Med drugim se širijo tudi vesti, ki so jih posamezne balkanske države že označile kot neresnične.

Nizozemski nacistični krogi poročajo na podlagi nemških virov, da je Vel. Britanija ultimativno zahtevala od Grčije, da ji odstopi več otokov in dovoli, da si ustanovi na Grškem svoja pomorska in letalska oporišča. Iz Londona resničnost teh vesti odločno zaničuje.

Uradno se sporoča, da so bili zadeti od nemških bombnikov in potopljeni: angleški rušilec »Afrida«, francoski rušilec »Bison« in poljski rušilec »Grom«. Skupno je bilo dosedaj potopljenih 10 britanskih rušilcev. Angleška vlada je sporočila poljski vladi, da ji izroči v nadomestilo za potopljeni rušilec nov angleški rušilec, ki je bil ravno kar izdelan.

Angleška admiraliteta sporoča, da je izgubila Nemčija od 1. aprila dalje za 300.000 t trgovskega ladjevja. Od začetka vojne je izgubila Nemčija 600.000 t trgovskega ladjevja ali 15% vsega svojega ladjevja.

Nemčija je v posebni noti zahtevala od Švedske, da ji dobavlja svoje proizvode na kredit do konca vojne.

Zunanja trgovina

Prva plenarna seja Nemško-jugoslovanskega stalnega gospodarskega odbora je bila danes v sredo. Vodja nemške delegacije dr. Landfried je v torek obiskal vodjo naše delegacije pomočnika zun. ministra dr. Piljo in trgovskega ministra dr. Andresa.

Delo za organizacijo direkcije za zunanjo trgovino se po vesteh iz Beograda dobro nadaljuje. Kmalu bo izdelan pravilnik o delu direkcije. Baje bo direkcija mogla začeti normalno poslovati že 1. junija. Mi tega optimizma v uspešnost dela direkcije ne delimo, temveč se bojimo, da bo tudi direkcija zaplavala mnogo preveč v birokratične vode, kar našemu gospodarstvu nikakor ne bo v korist.

Podpisana je bila uredba o carine prostem uvozu 5000 vagonov koruze iz Bolgarske.

Romunija je izvozila v marcu skozi Konstanco 230.691 ton petrolejskih proizvodov, v februarju pa samo 179.760 ton. Od te količine je šlo v Anglijo v februarju 82.914 t, v marcu pa le 73.202 t.

Angleško-ruska trgovinska pogajanja so bila po zasebnih vesteh odgojena. Uradno pa ta vest še ni potrjena.

Berlinski listi objavljajo, da bo s 1. junijem ustavljeno vsako dobavljanje zasebnih potniških in tovornih avtomobilov. Vse avtomobilске tvornice so bile nadalje pozvane, da ustavijo vsako proizvodnjo avtomobilov za tujino. Za nemško vojsko so bila nadalje rekvirirana številna motorna vozila. Uporaba tekočih goriv bo še bolj omejena.

Kako se je podražilo življenje v posameznih državah

Zadnja številka statističnega biltena Zveze narodov navaja, kako se je življenje v posameznih državah podražilo od izbruha vojne. Po teh podatkih se je od septembra podražilo življenje na Kitajskem: za 126%, v Romuniji za 30, v Mandžuriji za 25, v Jugoslaviji za 26, v Angliji in Estlandski za 14, v Palestini za 15, na Japonskem za 16, na Švedskem za 10, v Belgiji in Norveški za 8, v Argentini, Švici in Peruju za 0,6, v Grški in Madžarski za 4, v Kanadi za 2 in v U. S. A. za 1 odstotek.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani opozarja delodajalce,

da so v prejšnjem mesecu dostavljeni plačilni nalogi zapadli v plačilo. Prispevki morajo biti poravnani v osmih dneh po prejemu plačilnega naloga!

Za čuvanje pravice zavarovanca do pokojnine je potrebno, da so zavarovani prispevki dejansko plačani!

To opozorilo je smatrati kot opomin! Proti delodajalcem, ki ne bodo poravnali prispevkov, mora urad uvesti prisilno izterjavo brez predhodnega opomina. Urad izvršuje važne socialne dolžnosti, ki ne dopuščajo odlašanja.

Dobave - licitacije

Komanda pomorskega arzenala v Titvu sprejema do 10. maja ponudbe za dobavo 40 pocinkanih sodov.

Direkcija drž. rudnika Senjski rudnik sprejema do 14. maja ponudbe za dobavo cementa; 21. maja jamskega armaranega kabla.

Direkcija drž. rudnika v Kaknju sprejema do 20. maja ponudbe za dobavo dinamov žice raznih dimenzij.

Štab mornarice kralj. Jugoslavije v Zemunu sprejema do 15. maja ponudbe za dobavo 6.000 aluminijastih porcij; 17. maja raznih mornarskih gumbov iz meči.

Mornarska izvidniška komanda v Šibeniku sprejema do 26. maja ponudbe za dobavo raznega laka, barv, firneža, grafitu, mizarskega kleja, lanenega olja, voska in masti za parkete idr.; 27. maja čopičev, metel, raznih ščetk, bombaža in krp, mila, stearinskih sveč, steklenega papirja idr.

LICITACIJE

Dne 9. maja bo v pisarni referenta inženjerije štaba dravske divizijske oblasti v Ljubljani licitacija za popravilo zgradbe za dvorsko stražo na Bledu.

Dne 10. maja bo pri Zavodu za izdelavo vojne opreme v Beogradu licitacija za dobavo 1.000 kg cina in istočasno v Zagrebu za dobavo razne vrste kože in usnja; 15. maja v Beogradu in Zagrebu za dobavo 40.000 desk za postelje; 18. maja sviterjev, šalov, rokavic, naboč, pasov, krpelj i. dr.; 27. maja kocev za postelje in dne 28. maja bombaznega in lanenega sukanca.

Dne 11. maja bo v intendanturi štaba dravske divizijske oblasti pisarna licitacija za dobavo 8.000 kg petroleja.

Štab dravske divizijske oblasti v Ljubljani sprejema do 20. maja lastnorčno pisane ponudbe za sprejem mojstra-vodovodnega instalaterja za ribniški garnizon.

Direkcija drž. rudnika v Kaknju sprejema do 18. maja ponudbe za dobavo raznega elektro-instalaterskega materiala.

Dne 16. maja bo pri Upravi Zavoda za izdelavo vojne opreme v Beogradu in istočasno v Zagrebu pisarna licitacija za dobavo raznih plaščev (kožuhov).

Dne 27. maja bo pri Upravi državnih monopolov v Beogradu licitacija za dobavo 1800 m³ desk za tobačno tovarno v Nišu.

(Predmetni oglasi so v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani na vpogled.)

Koliko trgovcev gre na letni dopust in odmor?!

1-2%!! Vsi drugi pa se mučijo in delajo brez ozira na zdravje!

Zato vsaj doma pijte

RADENSKI ZDRAVILNI VRELEC

istega z rdečimi srci,

našo najboljšo prirodno mineralno vodo. Zdravje in užitek!